

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR DİZİNİ.....	15
GİRİŞ	19

BİRİNCİ BÖLÜM

İNFAZIN AMACI İLKELERİ VE BATI İNFAZ HUKUKUNUN TARİHİ GELİŞİMİ

I. İNFAZ KAVRAMI, İNFAZIN İLKELERİ VE AMACI	21
A. İNFAZ	21
B. İNFAZ HUKUKUNUN AMACI	21
C. CEZA İNFAZ HUKUKUNA EGEMEN OLAN İLKELER	22
a. İNFAZ HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER.....	22
aa. Hukuk Devleti İlkesi	22
bb. Sosyal Devlet İlkesi.....	23
b. İNFAZA İLİŞKİN İLKELER.....	23
aa. İnfazın Kanuniliği İlkesi.....	23
bb. İnfazın Geciktirilmemesi ve Kesintisizliği İlkesi	24
cc. Gizlilikten Kaçınma İlkesi.....	25
dd. İnsani Koşullarda İnfaz İlkesi (Temel Hak Ve Hürriyetlerin Korunması).....	25
ee. İnfazın Bireyselleştirilmesi İlkesi	26

II. BATI HUKUK SİSTEMLERİNDE İNFAZIN TARİHİ GELİŞİMİ.....	26
A. HAPİŞANELERİN ORTAYA ÇIKMASINDAN ÖNCEKİ DÖNEM	26
a. Genel Bilgi	26
b. Eski Yunan	27
c. Roma	27
d. Cermenler	28
e. Kilise Hukuku.....	29
f. Müşterek Hukuk.....	31
B. HAPİŞANELERİN ORTAYA ÇIKMASINDAN SONRAKİ DÖNEM	33
a. Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların Doğuşu	33
b. Hapishanelerin Ortaya Çıkması	36
c. Hapishane Koşullarının İyileştirilmesi	39
d. Tarihsel Süreç İçerisinde Hapis Cezasının İnfaz Sistemleri	43
aa. Pensilvanya(Hücre) Sistemi	43
bb. Auburn (Karma) Sistemi	45
cc. Panoptikon Sistemi.....	46
dd. Dereceli Sistem(İngiliz- İrlanda Sistemi)	47

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM CEZA VE İNFAZ HUKUKU

I. İSLAM CEZA HUKUKUNDA CEZALANDIRMAYA İLİŞKİN İLKELER VE SUÇLARIN TESNİFİ.....	51
A. GENEL BİLGİ	51
B. İSLAM CEZA HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER	54
a. Cezalandırma Yetkisi	54
b. Cezaların Genelliği İlkesi.....	54
c. Cezaların Yasallığı(Kanuniliği) İlkesi.....	55
d. Cezaların Şahsiliği İlkesi.....	56
e. Suç ve Ceza Arasındaki Denklik.....	57

f. Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi.....	57
g. Kıyas Yasası.....	57
C. SUÇLARIN TASNİFİ VE ÇEŞİTLERİ	57
a. Had Suçları.....	58
b. Kıyas Suçları	60
c. Diyet(Kanlık)	63
d. Ta'zîr	51
II. İSLAM HUKUKUNDA İNFAZ	67
A. GENEL BİLGİ.....	67
B. İSLAM HUKUKUNDA İNFAZ HUKUKUNA İLİŞKİN İLKELER	67
a. İnfazın Kanuniliği Unsuru.....	67
b. Alenilik	68
c. İnsan Onur ve Şerefine Aykırı Olmama İlkesi.....	68
d. İnfazın Devlet Görevlileri Tarafından Yerine Getirilmesi İlkesi (Merkezlilik).....	69
aa. Had Cezalarını Yerine Getirmekle Görevli Kişiler	69
bb. Kıyas Cezasını Yerine Getirmekle Görevli Kişiler	70
cc. Ta'zîr Cezasını Yerine Getirmekle Görevli Kişiler	58
C. İNFAZIN UYGULANMA KOŞULLARI	71
a. İnfaz Aletleri	71
aa. İdam cezasında Kullanılacak Olan Aletler	71
bb. Müessir Fiillere Verilen Kıyas Cezasında Kullanılan Aletler	72
cc. Celde Cezasının İnfazında Kullanılan Aletler	73
b. İnfazın Gerçekleştirileceği Mekânlar	73
c. İnfaz İsteme Hakkı	74
D. İSLAM HUKUKUNDA İNFAZIN VAKTİ VE İNFAZIN ERTELENME NEDENLERİ	74
E. AF, TÖVBE VE ZAMANAŞIMININ İNFAZA ETKİSİ	76
a. Af kurumunun İnfaza Etkisi.....	76
b. Tövbenin İnfaza Etkisi	77
c. Zamanaşımının İnfaza Etkisi	77

F. İSLAM HUKUKUNDA İNFAZI ENGELLEYEN VE SONA ERDİREN NEDENLER	78
a. Ölüm ve Kisas Organının Yok Olması	78
b. Af.....	78
c. Sulh	78
d. Mağdur ve Sanık Sıfatlarının Birleşmesi.....	79
G. İSLAM HUKUK TARİHİNDE HAPİŞANELERİN GELİŞİMİ VE MAHKÛMLARIN HAKLARI	79
a. Hapishanelerin Gelişimi	79
aa. Cahiliye Dönemi Arabistan Yarımadasında	79
bb. Kuran-ı Kerim’de	80
cc. Hz. Peygamberin Tatbiki.....	81
dd. Dört Halife Dönemi	82
ee. Emeviler Dönemi.....	83
ff. Abbasiler	86
b. İslam Hukukunda Mahkûmların Hakları ve Yükümlülükleri	87
aa. Yaşam Hakkı	87
bb. Barınma, Beslenme ve Giyim Hakkı.....	88
cc. Ziyaret ve Haberleşme Hakkı.....	89
dd. Çalışma Hakkı ve Ödevi	89
ee. Mahrem Görüşme Hakkı	90
ff. İzin Hakkı	90
gg. Kötü Muamele Ve İşkence Yasağı.....	91

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİNDE KLASİK DÖNEMDE CEZALARIN İNFAZI

I. OSMANLI DEVLETİNİN GENEL HUKUKİ YAPISI	93
A. GENEL BİLGİ	93
B. ŞER’İ HUKUK.....	93
C. ÖRFİ HUKUK.....	94
D. ŞER’İ-ÖRFİ HUKUKUN İLİŞKİSİ	95

II. OSMANLI HUKUK UYGULAMASINDA SUÇ VE CEZALARIN İNFAZI.....	95
A. GENEL BİLGİ.....	95
B. CEZA KANUNNAMESİ (SİYASETNAMELER)	96
C. ÖLÜM CEZASINI GEREKTİREN HALLER VE ÖLÜM CEZASININ İNFAZI	98
a. Ölüm Cezasını Gerektiren Had ve Kıyas Suçları	98
b. Ölüm Cezasını Gerektiren Ta'zîr Suçları (Siyaseten Katl)	99
c. Ölüm Cezasının İnfazından Önce Takip Edilecek Usul	100
d. İnfazın Gerçekleştirildiği Yerler.....	100
e. İnfaz Aletleri	102
f. İnfazla Görevli Personel.....	104
g. İnfazdan Sonra İzlenen Usul	105
D. VÜCUT BÜTÜNLÜĞÜNE YÖNELİK CEZALARI GEREKTİREN HALLER VE CEZALARIN İNFAZI.....	106
a. Kıyas Cezası.....	106
aa. Kıyas Cezasına İlişkin Genel Bilgi	106
bb. Kıyas Cezasına İlişkin Kanunnamelerdeki Düzenlemeler ve Diğer Durumlar.....	107
cc. Kıyasın İnfazı İle Görevli Kişiler.....	108
b. Celde Cezası.....	109
aa. Genel Bilgi.....	109
bb. Celde Cezasının Uygulandığı Durumlar.....	109
cc. İnfazla Görevli Personel ve İnfaz Yeri.....	110
dd. İnfazın Uygulanma Koşulları	111
E. PARA CEZALARININ İNFAZI(CERİME/ CÜRÜM)	112
a. Genel Bilgi.....	112
b. Para Cezalarının Uygulandığı Durumlar.....	113
c. Para Cezaların Tahsilatını Yapmakla Görevli Kişiler	115
F. NEFY (SÜRGÜN) CEZASININ İNFAZI	116
a. Genel Bilgi.....	116
b. İnfaz Süresi	117

c.	Sürgün Cezasının Uygulandığı Durumlar ve Kişiler.....	118
d.	Sürgün Gidilen Yerler	119
e.	Sürgün Cezasında Uygulanacak Usul ve Görevli Personel.....	120
f.	Sürgün Cezasında Mahkûmun Hakları ve Yükümlülükleri.....	121
G.	KALEBENTLİK CEZASININ İNFAZI	121
a.	Genel Bilgi	121
b.	Kalebentlik Cezasının Uygulandığı Durumlar ve Kişiler	122
c.	İnfaz Yerleri	123
d.	Kalebentlik Cezasında Mahkûmun Hakları ve Yükümlülükleri	124
e.	İnfazın Sona Ermesi.....	124
H.	KÜREK CEZASININ İNFAZI.....	125
a.	Genel Bilgi	125
b.	Kürek Cezası Vermeye Yetkili Makam	126
c.	Kürek Cezasının Uygulandığı Durumlar.....	126
d.	İnfaz Yerleri	128
e.	İnfazla Görevli Kişiler.....	128
f.	Kürek Mahkûmlarının Barınma Koşulları, Hakları ve Yükümlükleri.....	129
g.	İnfazın Sonra Ermesi	130
I.	HAPİS CEZASININ İNFAZI.....	130
a.	Hapis Cezasının Uygulandığı Durumlar	130
b.	Hapis Cezasının Süresi ve Sona Ermesi	133
c.	Zindan Kavramı	136
d.	Zindan Olarak Kullanılan Mekânlar ve Tomrukhaneler.....	136
e.	Mahkûmların Zindanlardaki İnfaz Koşulları.....	138
f.	Zindan ve Tomrukhanelerde Görevli İnfaz Personeli	140
g.	Özel Bir İnfaz Usulü- Kafes Hayatı	141
h.	Özellik Arz Eden Diğer Durumlar.....	142
aa.	Mahkûmların Çalışma Hakkı ve Yükümlülüğü	142
bb.	Ziyaretçi Kabulü.....	143

cc. Hac İbadeti Sebebi İle Serbest Bırakılma	140
dd. Din Deęiřtirip Müslüman Olma (İhtida) Sebebi ile Serbest Bırakılma	140
SONUÇ	145
KAYNAKÇA	149
EKLER	163

KISALTMALAR DİZİNİ

AEÜSBE	: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
AE. SMST, III	: Ali Emiri, III. Mustafa
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
Akt.	: Aktaran
Ank.	: Ankara
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AMÜSBE	: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
A.Ü	: Ankara Üniversitesi
AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
AÜİFY	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AÜSBE	: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
AÜSBE	: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
AYM	: Anayasa Mahkemesi
ÇÜİFD	: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Bkz.	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
BÜSBE	: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

C.	: Cilt
C. ADL	: Cevdet Tasnifi Adliye Evrakı
C. HR	: Cevdet Hariciye
C. ZP	: Cevdet Zaptiye
ÇÜİFD	: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Çev.	: Çeviren
dp.	: Dipnot
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DVNS.KLB.	: Kalebent Defteri
DVNS.NEFY	: Nefy ve Kıyas Defterleri
DVNSMHM	: Mühimme Defteri
DÜHFD	: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Edt.	: Editör
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FÜSBE	: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
GÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜSBE	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İSAM	: İslam Araştırmaları Merkezi
İst.	: İstanbul
İSTEM	: Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü Dergisi
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İKÜSBE	: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İÜSBEÜ	: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Karş.	: Karşılaştırma
MÜSBE	: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

NO	: Numara
OTAM	: Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
SİÜSBE	: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SDÜSBE	: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TAA	: Türkiye Adalet Akademisi
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Devamı
YBÜSE	: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

GİRİŞ

İnfaz; tarihin en eski dönemlerinden günümüze kadar yetkili otorite, kişiler veya mahkemeler tarafından verilen cezaların görünür hale gelmesini sağlayan aşamayı ifade etmektedir. İnfazın en önemli görevi soyut, çıplak cezalara adeta bir elbise giydirerek onları somutlaştırmaktır.

İnsanoğlunun dünyaya ilk adımını attığı zamandan bu yana suç ve suçlu kavramları kişilerin, ailelerin, milletlerin ve devletlerin ana gündem maddeleri arasında yer almıştır. Zira Dünya’da insanlar oldukça problemler, uyuşmazlıklar, hak ihlalleri ortaya çıkacak ve toplumsal düzen ihlal edilecektir. Toplumsal düzeninin ihlali sonucu ise düzeni bozan kişiye ona zarar vereceği düşünülen bir ceza verilecektir. İşte infaz kavramı toplumsal düzeni bozan kişiye verilecek olan cezanın serüvenini bizlere yansıtmaktadır. Serüvenin bilinmezliği ve yıpratıcılığı ceza alan kişi için yıpratıcı mahiyet taşımış, gözler önüne serilmesi ise yaşanan toplum için bir ibret vesikası olarak suçun önüne geçmeyi amaçlamıştır. Cezanın infaz edilmesi ile toplumsal düzeni bozan kişinin dersler çıkararak ıslah olması amaçlanmıştır. Tüm bu anlatılanlar kapsamında denilebilir ki infaz cezaların amacına ulaşabilmek için gerekli tüm enstrümanların kullanıldığı aşamadır.

İnfaz hukuku üzerine günümüzde yaşanan tartışmaları daha iyi anlayabilmek ve çözüm üretebilmek için infazın tarihini iyi bir biçimde bilmek gerekir. Bu tezde, Tanzimat Dönemi öncesi Osmanlı Devleti infaz hukuku incelenerek günümüz İnfaz hukukunun geçmişine dair bilgi eksiklikleri bir nebze de olsa gidermeye çalışılmıştır. Zira Tanzimat Dönemi infaz hukukuna ilişkin yapılmış birçok çalışma olmasına rağmen, bu dönemden öncesine ait eser sayısı çok azdır.

Tez çalışmasının ilk bölümü, çağdaş infaz hukukunun amaçlarını, ilkelerini ve batı infaz hukuku tarihini içermektedir. Batı infaz hukuku incelenirken özellikle hapisanelerin kurumsallaşma süreci dikkate alınmıştır. Hapisanelerin kurumsallaşma sürecinde özellikle ortaya çıkan hapisane sistemlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise İslam

hukuku uygulamalarında cezaların infazı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İslam hukukunda infazdan konusu ilk önce İslam ceza hukukuna hâkim olan ilkelere ve suçların tasnifi ışığında değerlendirilmiştir. Daha sonra İslam infaz hukuku ayrıntılı bir biçimde irdelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Tanzimat Dönemi bir sınır kabul edilerek Osmanlı Devleti'nde cezaların infazı ayrıntılı olarak araştırılmıştır. İnceleme yapılırken suç ve cezalar tasnif edilmiş, her bir cezanın infaz usulü örnekler eşliğinde ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Çalışma esnasında birinci derecede asli kaynak olarak arşiv belgelerinden yararlanılmıştır. Ayrıca doktrinde tez konusu üzerine yazılmış bulunan bilimsel çalışmalar taranmıştır. Sadece kaynakça kısmına dahi bakılarak çalışmanın kapsamı hakkında bilgi edinilebilir. Arşiv belgelerinin incelenmesi sonucunda cezaların infazına ilişkin pek çok farklı uygulama örneğinin varlığı saptanmıştır. Tez çalışması cezaların infazını ayrıntılı bir şekilde (İnfaz usulü, personeli, mekanı vb.) tasniflemesi ve birinci derece kaynaklardan yararlanması dolayısıyla özgün bir nitelik arz etmektedir.

Günümüze kadar Osmanlı Devleti'ne dair yapılan infaz hukukuna ilişkin çalışmalar genellikle sistematik bir yapıdan uzak kalmıştır. Tez araştırması, bu alanda yapılan çalışmaların genellikle düzenli ve organize olmadıkları, konu tasnifinin iyi yapılmadığı, salt birbirlerinin tekrarı mahiyetinde olduğu izlenimi üzerine doktrine katkı sağlamak amacıyla belirlenmiştir. Nihayetinde bu çalışmada birinci ve ikinci derece kaynaklar ile doktrinde ulaşabildiğimiz diğer kaynaklardan yararlanarak Tanzimat Dönemi öncesi Osmanlı İnfaz Hukukunu organize ve sistematik olarak anlatmaya ve özgün bir eser meydana getirmek amaçlanmıştır.